

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

ZSIDÓ FELEKEZETI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

Előfizetési feltételek:

Budapest, VI., váczi körút 23

SZERKESZTI

hová minden küldemény intézendő.

SZABOLCSI MIKSA.

Egész évre házhoz küldve . . . 8 frt.—
Félévre . . . . . 4 „—
Negyedévre . . . . . 2 „—

Egyes szám ára 16 kr.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Tartalom: Bécsi nemzetközi gabnavásár. Dr. Löw Tivadartól. — Mentő betük. (Tárczaczkik). — A szegedi akcióhoz. (A gyöngyösi status-quo zsidó hitközség a szegedi kongresszusi zsidó hitközséghez). — Mit mond Reich Ignác. — Az antiszemitizmus Franciaországban XIV. Lajos alatt. — A házaló és fia. Eredeti beszély. Viola Miksától. — Előfizetési felhívás. — Heti naptár. — Hazai hírek. — Külföldi hírek. — A párisi zsidó kézmű-egyesület. Csajági Bélától. — Irodalom. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések.

Bécsi nemzetközi gabnavásár.

Ne ijedj meg, nyájas olvasóm, nem fárasztalak nemzetgazdasági elmefuttatással, sem általában, sem a bécsi gabnavással kapcsolatosan. A miről szólani akarok, az tisztán felekezeti kérdés és semmi részben sem esik kívül e lapok irányzatán, ellenben mint felekezeti kérdés elég fontos arra, hogy megbeszélés tárgyává tegyük.

Az ugynevezett bécsi nemzetközi gabnavásárról mindenki, ki abban csak egyszer részt vett, vagy annak tudósításait figyelemmel kísérte, alaposan tudja, hogy az mindennek inkább mondható, mint gabnavásárnak. Az esztendőnek nincs oly holt évadja, hogy a budapesti gabona tőzsdén egyetlen egy napon nagyobb, terjedelmesebb üzleti transzactiók ne foganatosítottának, mint a bécsi, ugynevezett gabnavásáron. Van a bécsi nemzetközi gabnavásáron egész nap, melyen az összes adás-vevés 500 mm. árpából áll. S ne tessék tán hinni, hogy ez sajtóhiba, vagy hogy egy pár zérust elfelejtettem: a szedő helyesen szedte: ötszáz métermázsa és ez a valósnak teljesen megfelel.

Ily tényállással szemben méltán kérdi az elfogulatlan szemlélő, hogy hát tulajdonképen mi a célja ennek a nagy humbugnak, melynek a bécsi lapok annyi reclamot csapnak? A választ könnyű megadni; az első cél — a főcél — a stagnáló és lakosainak gyűlölködő szenvedélyei miatt hanyatló birodalmi fővárosba minél több idegent gyűjteni, a másik, — a mellékcél, — néhány uri egyénnek alkalmatadni, hogy mint «elnök», «bizottság», «protector» stb. szerepel-

hessen és parva sapientia pártolja és fejlessze a «bécsi kereskedelmet.»

A főcélét korántsem kárhoztatjuk s a mellékcéllal annyira lépten-nyomon találkozunk, hogy nem nehéz számára is mentséget találnunk.

Ha tehát bárhol egyebütt azon kérdés vetetik föl, vajjon mi zsidók elmenjünk-e ily vásárra, azt kellene felelnünk, hogy ez nem felekezeti kérdés, hanem balekság — sit venia verbo — kérdése, s hogy a balekok valláskülönbség nélkül meg fognak jelenni. Az ugynevezett vásár azonban Bécsben tartatik, ugyanazon városban, mely az utolsó évek választásainál vallásunk és követői ellen a legszenvedélyesebb gyűlölséget tanusította, ugyanazon kormány aegise alatt, melynek conniventiaja az antiszemitizmus iránt már-már veszélyezteteti hitsorsosaink élet és vagyonszabadságát, míg becsületünk régen szabad prédáját képezi azon szellemi proletariatusnak, melynek az antiszemitizmus nem meggyőződése, hanem kenyérkeresete.

Hogy önérzetes zsidók ezen körülmények között ellendemonstratiót rendeztek és kijelentették, hogy a bécsi gabnavásáron nem fognak megjelenni, azt tehát csak dicsérni és helyeselni lehet; mert a mellett, hogy semmiféle üzleti hátrányt nem szenvednek, elmaradásuk által a bécsi polgárság elvakított részével kézzelfoghatóan éreztetik, hogy saját városa anyagi érdekei ellen cselekszik, midőn az antiszemita kolompok veszedelmes vezetése után jár. E leczkét megérdemlik a bécsiek és annak hasznát ők is, mi is fogjuk élvezni.

Ha azonban a zsidóság kereskedői aláírásaik és nyilatkozataik daczára a vásáron megjelennek, nemcsak önmagukat compromittálják a bécsieknél, hanem a zsidóság ügyét is. A bécsi antiszemita hadvezérek azon körülményből, hogy a zsidóság a vásáron megjelent, saját ügyük javára fognak fegyvereket kovácsolni. Ez azonban hagyján; mert ez urak az ellenkező körülményből is ezt tennék; a baj nagyobb része abban tekszik, hogy még barátaink is fenn fognak akadni eljárásunkon, nem tudva, hogy a szellem, vagy a jellem gyengeségével hibáztassanak-e benünket?

Valóban vagy az egyik vagy a másik gyengeségben kell azon zsidónak leledzenie, ki az idén a bécsi gabonavásárra elmegy s önmagának és vallásának azon csekély elégtételt, saját becsületének azon tiszteletet meg nem szerzi, melyet távoltartása magában foglal. A bécsi gabonavásár ez évi zsidó látogatói — ha lesznek ilyenek — annak tanujelét fogják adni, hogy servilismusok nagyobb, mint becsületérzetők. Szeretem hinni, hogy ugyanezt érzik hitsorsosaim és soha sem alkalmaztatott helyesebben ama kifejezés, hogy »távollétők által tündökölni fognak.»

Végezetül csak egy megjegyzést. Mi sem fekszik távolabb tőlem, mint Bécs városa ellen izgatni, vagy annak tekintélyét lealacsonyítani. Magunk is annyit szenvedtünk és szenvedünk az által, hogy jó és rossz zsidót egy táliba dobtak, hogy nem szabad ugyanazon hibába esnünk.

Adózom tehát Bécs városának azon elismeréssel, melyet méltán megérdemel; tudományos intézetei, ipara, kereskedelme, művészete, a súlyos körülmények közt is hatalmas szabadelvű sajtója teljes tiszteletünket érdemlik és birják. Mindezeket azonban semmiben sem kisebbítjük, ha a bécsi lakosság mivelt és józan részének segítségére vagyunk, hogy egy testén létező fekélyt, az antiszemitizmust kiirtsa. A szabadelvű bécsiek álláspontját könnyítjük, ha alkalmat adunk nekik, hogy rámutathassanak, miként károsítják a népámitók saját városukat. A szellemi és üzleti kapcsolatok, melyek bennünket Béccsel összekötnek, nem lazulni, de szilárdulni fognak ez által és a fölvilágosodás munkája újra meg fogja a szabadság eszméinek hódítani azon város népét, mely a concordatum eltörlését kivilágítással ünnepelte.

Maradjunk tehát azon jelszó mellett, hogy az idén nem megyünk el a bécsi nemzetközi gabonavásárra; az aratási jelentéseket majd elolvassuk az újságban és Ronacher — októberben is nyitva lesz.

Dr. Löw Tivadar.

A szegedi akcióhoz.

A gyöngyösi status-quo zsidó hitközség a szegedi kongresszusi zsidó hitközség körlevelére a következő érdekes választ küldötte:

Mentő betűk.

— Az Istenért, fiam, mi bajod?

Ez az aggodalmas kiáltás röppent el Eliew Gitelnek, a szegény zsidó asszonynak halovány ajkairól, midőn fia, Áron, halálsápadt, fájdalomdult arccal inkább beesett, semmint belépett a szegényes, de tiszta szobácskába.

A fiatal ember fejét lehorgasztva, tompa hangon felelé:

— Nagy szerencsétlenség ért, édes anyám. Életem boldogsága, legszebb reményem vált semmivé. Te tudod, hogy *Hannah* kezének elnyerése életem egyedüli célja, hogy nélküle nincs miért élnem a világon. És ma azt kelle hallanom, hogy *Rusow*-nak, a moszkvai gazdag bankárnak *Hannah* anyja odaigérte a leány kezét, s határozottan biztosította őt férje beleegyezéséről is.

S ezzel arcát kezeibe temetve, nehéz sohajjal roskadt egy közelben levő székre.

Valóban, a csapás váratlanul jött és megrendítő volt. Áron, egy szegény talmudtudós egyetlen fia, *Hannah* atyja, a dúsgazdag *Jaffa* Elchón könyörületességéből és támogatásával nevelkedett fel. Két

évvel ezelőtt, a wilnai rabbiiskola látogatását kitűnő sikerrel befejezve, haza jött és a bankár gyermekei mellett nevelői állást foglalt el. A gazdag bankár csodaszép egyetlen leánya *Hannah*, Áronnak gyermekkori játszótársa, kezdettől fogva élénk részvéttel és érdeklődéssel viseltetett a deli, de szerény s komoly fiatal ember sorsa iránt s mikor a játszótársból viruló szűz lett, ennek a részvétnak helyét egy bevallani is alig mert édes-fájó érzés: a szerelem foglalta el. Sokáig tartott, míg a két rokonlélek megnyilatkozott egymás előtt és míg a szép leány először borult önfeledten a szerelmét megvalló fiatal ember dobogó keblére, mely majd megszakadt a boldogságtól. Ezt a nehezen elért, féltékenyen őrzött és titkolt boldogságot fenyegette végveszély; mert a szép leány kétségbe esve közölte Áronnal, hogy ha üzleti uton távol levő atyja hazaérkezik és beleegyezését adja a tervezett házassághoz, ő szülei kényszerítésének nem fog ellenállhatni.

A szegény özvegy részvétteljesen ölelte meg szenvedő fiát. Valóban nehéz volt ily helyzetben vigasztaló szavakat találnia, de az anyai szív tuláradó érzelmei nem engedhették, hogy meg ne próbálkozzék ezzel a hálátlan feladattal. Gyöngéd szavakkal

115|889 szám.

Tekintetes Elöljáróság!

Örömmel vettük 141|889 sz. a. kelt becses körlevélét és annak kapcsán az „izr. orsz. irodá“-hoz intézett átiratát s készséggel jelentjük ki már e helyütt, hogy b. hitközségének a zsidó autonómia megszerzése ügyében elfoglalt álláspontját egész terjedelmében a magunkévá tesszük.

A magyar zsidóság önkormányzati jogának törvénybe íratása és vallásának elismerése érdekében teendő lépéseket oly sürgőseknek valljuk, hogy ezek elodozása, néze-rünk szerint, egyenlő a kötelességmulasztással.

Szégyenletesnek tartjuk azt, hogy az ország egyik legintelligensebb, nagy állami terheket viselő és ugy a tudomány és művészet, mint politikai érettség és hazafiság tekintetében a kor színvonalán álló felekezete mintegy kivételes állapotban időnkénti kormány rendeletekkel igazgattassék.

A zsidóság szervezetlensége a hitközségi ügykezelés minden ágában sajnos tapasztalható. Az állandóság hiánya kártékonyan és bénítólag hat ki a jótékonyagra a tanügyre és a hitközségek tekintélyének súlyára; s valóban ideje volna már önértzetesen, a szent jog tudatában erélyesen követelni a törvényhozástól azt, mit csak a rosszakarát, az eltozultság tagadhatna meg tőlünk: vallásunk elismerését és autonómiánk törvénybe íratását.

Vannak körülmények, melyek nagy cél felé való törekvésben óvatosságot, higgadságot és türelmet parancsolnak, de a jelen esetben kiderítette már azon körülmények gyarló voltát a lefolyt 21 év.

juttatta eszébe, hogy mivel tartozik jóltevőjének, a ki bizonyára rut hálátlanságnak tekintené, ha leánya gazdag házasságának útjában állana. Esdve kérte, mondjon le szerelméről, s emlékeztette őt boldogult édes atyjának sokszor ismételt mondására: «Nincs fájdalom, nincs szenvedés, melyre nem lehetne gyógyító balzsamot lelni a szent könyvekben.»

— Bár sohasem ismertem volna meg a szent betűket! — tört ki szenvedélyesen a fiatal ember. — Épen ezek voltak közém és Hannah közé mély, áthidalhatlan űrt. Ha más foglalkozásra adtam volna magamat, ma talán állásom, vagyonom lenne, s legalább kilátásom lehetne arra nézve, hogy elnyerhetem Hannah kezét. Igy, mint szegény tudós, Hanna anyjának nagyravágyása mellett, ezt sohasem remélhetem; hiszen Rusovnak ma átadott vőlegényi ajándéka többet ér, mint öt évi nevelői fizetésem.

— Fiam, a szent irást ne bántsd. Becsüld, szeresd a szent betűt — szólt feddő hangon az anya. — Ne feledd, hogy a szent könyv szavai szerint a szent betű «megvilágítja a szemeket, felvidítja a lelket.» Te becsülni tanultad azt, és bűn volna kicsinyelned. Küzd le fájdalmadat s élj ezentul nekem és tanulmányaidnak.

Kiderült, hogy óvatosságunk gyávaságnak, higgadságunk éretlenségnek és türelmünk meghunyászkodásnak tekintetett s ezáltal mindenki jogosultnak érezte magát autonómiánk fölött — ha az már illetékes helyen szóba került is — pálczát törni.

Azon félelem, hogy ezen ügyben való actió kifejtése reactiót fog szülni, nemcsak azért nem jöhet számba, mivel az összes érett zsidóság kívánja már a receptiót, hanem már azért sem birhat súlylyal, minthogy a kormányrendeletek útján való igazgattatásunk alatt is szakadatlanul actiók és reactiók befolyása alatt állunk. Minden egyes kormányrendelet majd egyik, majd másik párt részéről felterjesztéseket, felhívásokat és panaszokat vont maga után és sajnoson kellett tapasztalnunk, hogy épen azon elemek, melyek rendellenességük s hivatatlanságuk által tették szükségessé a kormánynak belügyeinkbe való avatkozását, szivós alkalmatlankodás és tévmagyarázatok segítségével illuzóriussá tették a legüdvösebb kormányrendeleteket.

Ezen rendszer napról-napra bonyolódottabbá teszi ügyünket; mindinkább kérdésesebbé az önkormányzatra való érettségünket az illetékes forum előtt, hol tömeges beadványokban a legszomorubb testvérharcz folyik le.

Miért félnének tehát egy oly döntő actió inaggurálásától, melynek biztos sikere hivatva lenne a folytonos és legjobb erőinket megemésztő csatározásoknak egyszersmindenkorra véget vetni?

Igen! mi határozott hívei vagyunk a t. Czim. álláspontjának. Sürgős, elodázhatlan kötelességnek tartjuk az öntudatos, határozott fellépést önkormányzati jogunk és vallásunk receptiója érdekében, s azért nagy hálával tar-

Áron könnyezve borult a szerető anyai kébelre, s anya és fiu könnyei összeolvadva omlottak alá. A mérhetlen fájdalom némileg megenyhült és a fiatal ember szive, abban a halovány reményben, hogy a hazaérkező bankár, ki őt fiaként szerette és benső bizalmával megtisztelte, talán meg fogja tagadni beleegyezését a különben tudatlan Rusowval való házasságba, — kissé megnyugodott.

* * *

Jaffa Elchón, Kiew legelőkelőbb bankárja, tudós és jámbor zsidó volt. Becsületes és szorgalmas munkával megkészterezte az atyjáról rámaradt vagyont, de mint milliomos is szerényen és józanul élt. Üzlete megkívánta, hogy évenként több utat tegyen, ugy, hogy sokszor hetekig volt távol, s kiewi főüzletének ügyeit távollétében a személyzet, nejének felügyelete alatt látta el.

A leirt jelenet előtt néhány nappal, egy sötét, hideg téli éjjelen a bankár bérkocsija épen a Kisenewtől két órányira levő R* helységen hajtott keresztül. A kocsis rendkívül hajszolta lovait, mert a bankár éjjél előtt okvetlenül Kisenewben akart lenni, hol éji szállást vett volna. A néhány házból álló falu végén azonban a gyorsan száguldó lovak elé

*

tozunk Czimednek, hogy szent ügyünkben a kezdeményezést megteszi, s késznek nyilatkozunk, Czimedet ebbeli eljárásában, tőlünk telhetőleg, támogatni.

Másrészt azonban „status-quo ante“ jellegűnkél fogva — mely állásunkban a hitközségek egyik országos irodáját sem ismertük el a zsidó ügyek vezetésére, illetve közvetítésére, competens forumnak, — nem közöljük ezen nézetünket az izr. orsz. irodájával, minthogy ezzel semmi nemü összeköttetésben sem állva, egyrészt nem vagyunk illetékesek annak való directívák adására, másrészt pedig nem declarálhatjuk az irodát egyedüli, vagy főtényezőnek nevünkben való eljárásra.

Amennyiben azonban t. Czimed álláspontunk közlésével felszólamlásának súlyát óhajtáná öregbiteni az irodával szemben, készséggel feljogosítjuk annak hangsúlyozására, hogy több nagy hitközség s így a mi hitközségünk is teljesen helyesli t. Czimed kifejtett álláspontját, és osztja azon helyes felfogását, hogy a zsidó autonómia elérésére már „itt az idő.“

Hitrokoni üdvözléssel

A Gyöngyösi izr. hitközség előjárósága 1889. május 25. üléséből.

Weismann
jegyző.

Bogdán József
elnök.

Mit mond Reich Ignác.

Egy orthodox hitközség elnöke kérdést intézett Reich Ignácához, mi a helyes magatartás a szegedi körlevéllel szemben? mire Reich

egy hirtelen kanyarulatnál jobbról-balról két-két álarcos lovas ugratott.

— Megállj! — kiáltott egyikök stentori hangon s egyszersmind egy-egy társa jobbról és balról a lovak zablájába kapaszkodott.

A lovakat nem volt nehéz megállítani, s ennek megtörténte után a rablók a meglepett bankár és kocsisa szájába kendőket gyömöszöltek, a kocsist erősen megkötözve az árokba dobták, a kocsiból leszállt bankárt pedig a falu végén levő elkülönült házacskába vezették. Amint itt világot gyújtottak, hogy foglyukat megmotozhassák, az egyik rabló, kit társai a „félfülü Iván“ néven neveztek, s ki Odesszában a bankár sógoránál hosszú ideig szolgálatban volt, örvendve kiáltott fel:

— Nini, hisz ez Jaffa, a gazdag kiewi bankár. Pompás fogást csináltunk, fiuk. Bizonyosan rengeteg pénz lesz nála.

S ezzel hozzáláttak a motozáshoz. Annál nagyobb dühre gerjedtek, midőn a bankárnál csak 2000 rubelt találtak. Felindulásukban már-már agyon akarták ütni foglyukat, midőn a vezérnek egyszerre egy gondolat villant fel elméjében, és tört oláh nyelven így szólt társaihoz:

Ignác — a szentírás szavai szerint: »csak fondorlatot lát a fondorlatos mindenha« — következőleg válaszolt:

3390 igt. sz.

Kelet és szám nélküli igen tisztelt átirata elintézéséül, a szegedi kongresszusi hitközség körlevele tárgyában, mindenekelőtt megjegyezni kívánjuk, hogy mi ezen »akció«-ra nézve, habár annak valami különös jelentőséget nem tulajdonítunk, hitközségünk tisztelendő rabbijához intézett átiratban, nézetünket kifejeztük, *nem tartván szükségesnek* eziránt t. uraságnak külön is írni.

Amint már most fennebb jelzett igen tisztelt átiratából megtudjuk, a rabbi ur nem közölte t. urasággal átiratunk tartalmát, amit egyrészt sajnálunk, másrészt őszinte örömünknek adunk kifejezést afölött, hogy önök, mielőtt ily kérdésben állást foglalnának, eziránt hozzánk kérdést intézni szivesek voltak.

Nem habozunk tehát határozottan kijelenteni, hogy a szóban levő *szegedi akció, melynek még azon látszat is kölcsönözött, mintha az a kongresszusi iroda ellen lenne irányozva, nem őszinte* és hogy annak kizárólagos, de *be nem vallott célja: egyesítés által az orthodox zsidókat elnyomni, a kongresszusi aerát feléleszteni és velünk szemben a legnagyobb lelkiösméreti kényszert gyakorolni.*

A be nem avatottakat, hogy könnyebben *mystifikálhassa*, az előtérbe lépett iniciáló hitközség elégedetlenségét is affektál, nem átalija azonban, egy

— Megájjatok! Ezt az embert mindenestre meg kell ugyan ölnünk, mert Ivánra ráismert és ha kezeink közül megszabadul, a törvény kezére juttat bennünket. De ráérünk őt megölni. Előbb elhitetjük vele, hogy minden bántódás nélkül szabadon bocsátjuk, ha 100,000 rubelről egy utalványt állít ki s azt családja beváltja. Addig pedig foglyunk marad.

A halálos aggodalomban levő bankár, a ki fiatal korában hosszabb ideig tartózkodván Romániában, csaknem folyékonyan beszélt oláhu, összeborzadva hallgatta e pokoli tervet. Azonban élete forgott kockán, ha elárulja, hogy a rabló beszédét megértette Néma maradt tehát, s midőn a rabló hozzá az utalvány kiállítására vonatkozólag, a megbeszélte biztatás mellett, felszólítást intézett, annak készséggel engedett. Irószereit elővéve a következőket írta: »Kedves Sárám! Fizess ki e sorok átadójának haladéktalanul 100,000 rubelt. R* 18** január 27. Szerető férjed Jaffa Elchón.«

A mint nevét aláírta, utána három idegenszerű jegyet tett. Ez legott feltűnt a vezérnek, s midőn azok értelme iránt kérdést intézett a bankárhoz, ez utóbbi a következő magyarázatot adta;

— Ez a héber alfabet három első betűje: א - ב - ג

lélekzet alatt az *anyakönyvi szabályrendeletet elismerőleg kiemelni.*

Már ez maga is szignatúrája az egész akciónak; mert valóban nagy bátorság kell ahhoz, hogy a szolgabíró folytonos beavatkozását vallás ügyeinkbe, a hitközségi és rabbinatusi kötelek meglazítását, széttépését jelentékeny számu a vallás és tudomány szent szolgálatában megőszült rabbinusaink existenciájának és tekintélyének aláadását, különös vivmányként kiemeli.

Nagy bátorság vivmányként kiemelni s büszkélkedni vele, hogy például a tiszteletben megőszült rabbinus saját kerületében is esketést csak akkor eszközölhessen, ha erre őt az anyakönyvvezető feljogosítja, sőt még ennél is több, hogy a politikai hatóság a zsidó részére rabbinust hivatalból kinevezni jogositva van, esetleg olyant, akit a község nem akar. Ugyan hol létezik hitközség, mely ezt eltűrje, sőt vivmányként ünnepelje?

És midőn ők a zsidóságot ily és hasonló módon, nevezetesen kivételes zsidó rendszabályok kieszakölésével megalázták — lealacsonyították, előállanak a revisióval, hogy annak tetszetős voltával az orthodox zsidókat is ámithassák s végre aztán elnyomhassák.

Nem is akadt széles e hazában egyetlen oly orthodox hitközség, mely lépre ment volna, sőt maguk a nevezetes községek is (a 14 csekély község kivételével)*) teljesen ignorálták a szegedi akziót s

*) Ma már 3-szor 14 tekintélyes és kevésbé tekintélyes.
Szerk.

(a. b. g.) (A félfülű Iván, ki egy zsidó korcsmárosnál növekedett fel, s meglehetősen értett a zsidó íráshoz, a rablóvezér kérdő tekintetere helyeslőleg bólintott fejével.) Valahányszor hazulról elmegyek, mindannyiszor egy különös jelben állapodom meg embereimmel, a miről megismerjék, hogy az általam küldött irás csakugyan tőlem származik. És ez természetes is, mert különben örökké kellene tartanom attól, hogy valami hamisító, megkárosít.

Pedig a jeleknek egészen más jelentőségük volt. A bankár tudta, hogy ha meg nem szabadítják, meg kell halnia; az a halvány reménysugár csillant tehát fel előtte, hogy a sorai végére rajzolgatott betük magukra vonják a személyzet figyelmét, azok értelmét kikutatni igyekszenek, és keresésére jönnek. Félig szorongva, félig reménykedve látta tehát, hogy a rablók egyike az írást magához véve, lóra ül és elvágtat.

* * *

Áron még mindig küzdve fájdalmával, ül édes anyja oldalánál, midőn egyszerre feltárul a kis lakás ajtaja s a Jaffa bankház főkönyvelője, kezében egy irattal, izgatottan, lelkendezve lép be a szobács-

megvagyunk győződve, hogy tisztelt Uraságod mint egy ősrégi orthodox zsidó hitközség elnöke a szegedi köriratot egyszerűen félretenni fogja, annyival inkább; mert nekünk orthodoxoknak, ily vallási irányzatu emberekkel közösségünk akzióban soha nem lesz — nem lehet.

Fogadja tiszteletünk kifejezését, melylyel vagyunk.

Budapest, 1889. június 11-én,

A közv. bizottság elnöke
Reich.

*

Szeged és az iroda tehát összebeszélt. Szeged úgy fog tenni, mintha nem volna megelégedve az országos irodával, az iroda meg úgy cselekszik, mintha Szegedre haragudnék, de ez mind nem igaz. Az orthodoxokat akarják együtt felfalni, ezért kellett a komédia. Mert nem helyeselte-e Szeged is a juniusi rendeletet, mely — és ez elég borzasztó — *rendet* akart? S mit akar Szeged most? Egyetértést, szervezetet, receptiót, jogot, autonomiát az egész zsidóság számára. De minek kellene akkor Reich Ignác? Uzlete már most is pang, hát még ha a zavarossal egészen tabula rasát csinálnak? — Az orthodoxia becsületére legyen mondva: ma már Reich háta mögött oly csekély töredék áll, hogy nyilatkozatát távolról sem lehet az orthodoxia szavaként tekinteni, melyet Reich eddig csak kompromittált és melynek tekintélyét annyira lejárta.

kába, s néhány rövid szóban közli a fiatal emberrel, hogy az iratot — mely nem volt más, mint a bankár utalványa — egy idegen, elhanyagolt külsejű férfi hozta, s már-már kifizették neki az összeget, midőn ő észrevette az aláírás mellé rajzolt három héber betűt. Ismerve főnöke rendkívüli pontosságát és pedánságát, a mivel minden fölösleges dolgot a legnagyobb vigyázattal kerül, e jelek neki rendkívül feltűntnek, s az iratot megmutatta a bankár neje-nek is. Ez utóbbi is osztozott a könyvelő azon nézetében, hogy e jelek mögött valami titok lappang, s most azért jött Áronhoz, a héber tudóshoz, hogy fejtse meg a betük értelmét.

A fiatal ember reszkető kézzel, lázas felindulással vette át az iratot, mintha sejtene, hogy a titok fölfedezése életkérdést képez rá nézve, s a könyvelővel együtt Jaffa házához sietve, ennek nejevel folytatott hosszabb társalgás után azt a nézetet fejezte ki, hogy a kérdéses jelek mindenesetre rosztat jelentenek.

— Igen, nagyságos asszonyom, — fejezé be szavait — összevetve azt a körülményt, hogy férje Kisenevtől két órányira egy kis faluban éjnek ide-

Az antiszemitizmus Franciaországban XIV. Lajos alatt.

«Hogy eczetes nyulpecsenyét készíthessünk — ugymond a polgári szakácskönyv — mindenekelőtt nyulra van szükségünk» Hogy «antiszemitizmus» keltessék, még ilyesmire sincs szükség, mert hisz antiszemitizmus keletkezett már oly országban is, a hol zsidó nem is lakott és oly időben is, midőn szokásaik és érzületük teljesen ismeretlenek valának.

Conrart Sebestyén, a francia akadémia első titkára, a kinek «okos hallgatását» Boileau annyira magasztalta, tudvalevőleg egész életében egyetlen könyvet sem irt, hanem napról napra gyűjtögetett és így összeszedegette, amit figyelemre méltónak tartott. Az arzenál könyvtárában őrzött gyűjteményei értékes forrást képeznek egész korára nézve. E gyűjteményben nagyszámu irat van a zsidókról, jobban mondva, a zsidók ellen. Mindannyi vajmi kevés jóindulatról tanukodik, noha azon időben a zsidókat ugyszólván nem is ismerték, minthogy akkoron Párisban egyetlenegy sem lakott. Ezen iratok egyike, egy 200 versből álló hosszú satira, egy zsidó ellen van intézve, a kit meg sem nevez. E versnek egy része, mely a szerző tehetőségéről nem a legfényesebb bizonyítvánnyal szolgál, magyar fordításban így hangzik: «Ti zsidók, ti föld szennye, nem születtetek harcziás lelkelettel, a ti legdicsebb tettek és hadidicsőségek

jén megállapodott, holott utolsó levele szerint Kisenewben kellett azon éjjel meghálnia, s e kis faluból egy gyanus külsejű emberrel ily szükszavu és tete mes összegről szóló utalványt küld, azt sejteti velem, hogy férje életveszélyben fog és kényszerítve állította ki ez iratot. Igen, igen — mondá egy hirtelen felvillanó eszmétől megkapatva — e betük jelentése bizonyára ez: **אני בצרה גדולה** (ani b'czóroh g'dóloh), azaz: nagy veszedelemben vagyok.)

Minek hosszasan elbeszelnünk a továbbiakat. Áron sejtelmé alaposnak bizonyult. Az irat hozója, kit legott átadtak a rendőrségnek, hosszas kinzás után elbeszélte a történeteket és nyomra vezette a kiküldött rendőröket. Ezeknek rendkívül ovatos eljárással sikerült a rablókat meglepni, s a halálos aggodalomban levő bankárt megmenteni, a ki rövid idő múlva könnyezve borult családjá ölelő karjaiba.

A mentő betük azonban, melyek a bankárnak életét váltották meg, ezzel nem fejezték be szerepüket, hanem megalapították két szerető sziv boldogságát is. A bankár örömmel adta leánya kezét és a megmentett 100,000 rubelt egykori gyámoltjának, ki ipja házáat a világ egyik legelső bankházává emelte. A fiatal ember ugyanis a muszka zsidóság egyik leghatalmasabb és legnemesebb családjának, a Brodsky családnak megalapítója lett.

a kamatszedés, a mi károsításunk és a mi meggyilkolásunk, mint azok a zsidók tették, a kik megmérgezték a kutakat stb.»

Egyébiránt ha akarom arra szoritkoztak volna, hogy gunyoló és becsmérő verseket tegyenek közzé a zsidók ellen, nem igen volna valami hangos panasza okunk. A francia nép nagyobb részének egészséges gyomra nem igen vette be ezt a táplálékot. De volt idő, a mikor ennél sokkal tovább mentek: büntettek és gázságokat fogtak rájuk oly városokban is, a hol zsidónak nyoma sem volt. Ilyesmi történt 1652-ben Párisban. Egy Bourgeois nevű ember több zsidóval összeszólalkozott, s ez utóbbiak dühökben agyonverték. Ezen esetet több író megörökítette, kötött és kötetlen alaku elbeszélésekben, melyek legnagyobb része a zsidókat tette felelőssé a gyilkosságért.

A párisi zsidó hitközség történet írója, *Kahn* Leon, ez adatot felemlítve, fölveti azt a kérdést, hogy vajjon ezen körülményből lehet-e következtetni egy párisi zsidó hitközségnek azon időben való fenállására. A kérdésre bátran nemmel felelhetni, először, mert XIII. Lajos 1615-ben a zsidókat Párisból, — nézete szerint örök időkre — elűzte, másodsor, mert a nép nyelvén a «zsidó» név, vallásra való tekintet nélkül minden zsidóra alkalmaztatott, mint ezt *Savary*-nak 1723-ból származó kereskedelmi kézi könyve, elég pikáns antiszemita mellékizzel tüzetesen kifejti.

Az őrjögés bizonyos pillanataiban az elmebeteg mindazokban, a kik hozzá közelednek, üldözőit véli látni. Így az antiszemita írók is mindenütt és mindenkiiben zsidót sejtene és keresnek. Így tesznek XIV. Lajos korának leghíresebb bankárja, *Bernard* Sámuellel is, a ki a nevezett uralkodót a spanyol örökösödési háboru okozta pénzügyi zavaraiából kiségitte. Kortársai és a későbbi kor tudósai közül is néhányan zsidónak mondták, noha ősrégi protestáns család sarja volt.

Még egy más híres embert is említhetünk, a kit azzal gyanusítottak kortársai, hogy zsidó, s ez *Molière*. A legostobább ellene intézett gunyiratok egyike «Elomire, hypocondre de Boulanger de la Chalusaye» címet viseli. Molière tudvalevőleg a Rue St. Honoré és Rue Vicilles Étuves találkozásánál levő sarokházban született, a mely tájon igen sok zsidó lakott, kiket mint említünk, többnyire zsidóknak hívtak. Molière atyja egy ideig maga is foglalkozott a házalással, s a gunyirat, egyik személye erre vonatkozólag czélzást is tesz. Elomire-hez — kinek nevében Molière nevének betűi vannak kissé szét-szórva — intézett becsmérő szavaiban. Sajnos, be kell vallanunk, hogy ez a gyanusítás nem felel meg a valóságnak, mert Molière nem volt hitsorsosunk.

TÁROZA.

A HÁZALÓ ÉS FIA.

EREDETI BESZÉLY.

Az «Egyenlőség» számára írta: *Viola Miksa.*

(Folytatás).

(15)

A reggeli körülbelül fél óráig tarthatott már, midőn Hofberger felkérte leányát, hogy hagyja őket magukra. A leány ugyan szeretett volna még maradni, s mindenféle ellenvetéseket tett, de atyjának egy szigorú tekintetere végre csakugyan felkelt s hosszas vonakodás után távozott a szobából.

— A készitendő okmányt ugyan közjegyzőnek kellene szerkesztenie, hogy teljes jogérvényű legyen — szolt ekkor Hofberger — de, én teljes bizalommal vagyok iránta és nem tartok attól, hogy a pénz átvétele után megfogja szegni ígéretét. Az irást tehát csak így magunk közt csináljuk.

— Nem elégszik meg szavammal? — kérde Károly. — Belém helyezett bizalma még sem oly egészen rendithetlen hát, — tevé hozzá keserű mosolyal — Különben írjon a mint tetszik, csak arra kérem ismét, hogy siessen, mert minden elvesztett perc pótolhatlan rám nézve!

— Irok már — mondá Hofberger, és magához huzta a papírt és íróeszközt. — Tehát csak annyit, hogy én önnek most háromezer forintot adok, s hogy ön kötelezi magát leányomat két hó lefolyása alatt nőül venni és ekkor megint háromezer forintot kap tőlem. Azon esetre, ha ön, daczára annak, hogy a háromezer forintot átvette, vonakodnék leányomat a meghatározott idő elteltéig nőül venni, becstelennek jelenti ki magát, s azonfelül tartozik nekem tízezer forintot fizetni, mely összeget jogosítva leszek öntől bármikor és tetszésem szerint választandó módon behajtani.

— A mint akarja, — válaszolá Károly és tollat ragadott, hogy a tőzsér által elkészített iratot aláírja. De Hofberger megfogta kezét és így szolt:

— Ne hamarkodja el a dolgot, ennek a maga rendje és módja szerint kell történnie. Ön alá akarja írni, holott a pénz még nincs is kezében? Látszik, hogy nem üzletember, hanem tudós.

S ezzel felnyitott egy vasszekrénykét, s kivett belőle egy köteg bankjegyet. Ebből háromezer forintot leszámolva Károly elé, így szolt:

— Így ni, — most számlálja meg és aztán írja alá az irást.

Károly megszámlálatlanul zebre dugta az összeget, a toll után nyult és az iratra vezette aláírását. Miután még megigérte, hogy ha ideje lesz, estére eljön, rövid, szinte hideg köszöntéssel távozott.

Most hát háromezer forint volt zsebében, három-ezer forint! Oly óriási összeg, amennyivel talán egész családja sem rendelkezhetett soha. Mi mindent vehetett ebből a kincsből! Atyjának, forrón szeretett atyjának, a ki nyomor és bubánat közepette tengeté életét, a ki egyedül, mindenkitől elhagyatva hánycódott kórágán, boldog, gondtalan jövődöt biztosíthatott és ő maga is elérhette az arca verejtékével követett czélt. Megalapíthatta szerencsését! Szerencsését? Érezte, hogy szive összeszorult e gondolatra. Mi mindent adott azért az összegért, amely zsebében volt? Feláldozott egy leányt, a kin forró, olthatatlan szerelemmel, szívének minden dobbanásával csüggött, megsemmisítette legszebb reményeit, elfordult a nap-sugártól, a mely tövises utját eddig beragyogta és most viharral terhes felhők üldözik, a melyek talán meg is semmisítik. Akár hányszor mondta, hogy kötelessége volt a szeretett leányt atyjának feláldozni, a kinek egészsége, élete, jövője állt kockán, nem ünt el szeme elől Matild képe, a mint keservesen zokogva elbucsuzott tőle. Még mindig fülében hangzott a leány metsző sikolya és mind nyomasztóbb sulyal nehezedett lelkére vesztésének végtelen, fájdalmas érzete.

Mély gondolatokba merülve, csaknem érzéketlenül ballagott egy ideig az utcán, lehajtott fővel, bizonytalan, lassu léptekkel. Egy robogó kocszi bakjáról hangzó figyelmeztető kiáltás ébreszté fel álmodozásából, s menté meg az elgázoltatástól. Összeszedé magát, meggyorsítá lépteit. Levette kalapját, hogy a hideg levegő érje forró homlokát, s nemsokára elért az orvosi egyetem épületéhez.

(Folytatása következik.)

Előfizetési felhívás.

Tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetésük **junius végén** lejár, teljes tisztelettel kérjük, méltóztassanak előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

Előfizetési feltételek:

egész évre	8 frt — kr.
fél évre	4 frt — kr.
negyed évre	2 frt — kr.
Papok, tanítók és községi hivatalnokoknak	
egész évre	7 frt — kr.
fél évre	3 frt 50 kr.
negyed évre	1 frt 75 kr.

Az „Egyenlőség“ szerkesztősége és kiadóhivatala

Budapest, Váci-körút 23. sz.

Naptár.

Vasárnap (1889. június hó 30.,) 5649. tammuz hó (29 napos) 1. (ros-chódes II.) napja. Hétfő 2., kedd 3., szerda 4., csütörtök 5., péntek 6., szombat (t'kufah; — délután olvassák az 5. pérek-et) 7. napja. Hetiszidra: **Bólok.**

Hazai hírek.

— A pesti zsidó nagyhitközség új kórháza javára újabbán a következő adományok folytak be: *Kann Ármintól* (hagyomány) 1000 frt, *Weingruber Ármintól* 150 frt, *Dr. Ivándy Vilmostól* 100 frt.

— Talmud-tanár-választás az országos rabbiképző intézetben. A szeminárium alsó tanfolyamán a talmudot kezdettől fogva *Brill M. L.*, pesti rabbi-elnök és *Deutsch Henrik*, tanítóképezdei igazgató mint rendkívüli tanárok tanították. 2 év előtt azonban a két tudós férfiú, a szeminárium nagy sajnálatára, tekintettel agg koruk és rongált egészségi állapotukra, a tanítástól visszavonult. Helyöket a szemináriumtól éppen kikerült és rabbivá avatott *Dr. Blau Lajos* foglalta el ideiglenesen. Ez a provizorium egész az utolsó tanév végeig tartott és csak f. hó 26-án választottak *rendes* talmudtanárt az alsó tanfolyam számára. A vezérlő-bizottság tagjai, kik a választást megejtették, három jelölt közt oszlottak meg: *Dr. Oppenheim*, thorni rabbi (Németországban), *Dr. Sidon*, verseczi rabbi, és *Dr. Blau Lajos* közt. Milyen komolyan vették a választást és milyen nagy fontosságot tulajdonítottak annak, mutatja az a körülmény, hogy kétszer jöttek össze választásra és magát a választást 3-szor ejtették meg, a nélkül, hogy eredményre juthattak volna. A thorni rabbi kapacitás a talmud terén, *Dr. Sidon* is kiváló talmudtudós és hozzá jeles magyar is, míg *Dr. Blaunál* a szép eredményekre utáltak, melyeket mint tanár máris felmutathat. (És ezzel csak igazságot szolgáltatottak a fiatal tudósoknak. Éppen az utolsó vizsgák alkalmával volt alkalmunk meggyőződnie róla, hogy az alsó tanfolyam tanulói oly szép előmenetelt mutathatnak fel az általa tanított tárgyban, hogy a jesivának is becsületére válnék, a honnan *Dr. Blau* talmudikus ismeretei származnak is). Végre hosszú, heves küzdelem után győzött az érv, hogy a magyar szeminárium talmudtanárának nemcsak jeles talmudistának kell lennie, de okvetlenül jól kell tudnia magyarul is, de meg kell győződve lenni arról is, hogy jó tanár. Így aztán a 4. választásnál *Dr. Blau Lajos* szótöbbséggel választatott meg az országos rabbiképző *rendes* talmudtanárává. — A választáson a vezérlőbizottság következő tagjai vettek részt: *Dr. Bacher Vilmos*, *Dr. Bánóczy József*, *Bloch Mózes* rabbi, *Oesterreicher P. E.* rabbi, *Fischer A. Enoch* makói rabbi, *Dr. Kaufmann Dávid*, *Dr. Kayserling M.* *Dr. Kohn Sámuel* pesti rabbi, *Dr. Klein Mór* nagy-

becskereki, *Dr. Rosenberg Sándor* aradi rabbi, *Dr. Simon József* és *Schweiger Márton* mint elnök.

— **Dr. Kohn Sámuel**, pesti rabbi, ki egészsége helyreállítása céljából a napokban hosszabb időre külföldi fürdőhelyre megy, távolléte alatt a rabbini teendőkben *Dr. Bárány József* tanfelügyelő (előbb debreczeni rabbi) fogja helyettesíteni.

— **Fontos elvi határozatról** kapunk értesítést Nagy-Becsckerekről. Az ottani főgymnásiumi igazgató ugyanis, a ma tulnyomólag divó gyakorlattal ellentétben, a következő levelet intézte *dr. Klein Mór*, főrabbihoz:

A nm. vall. és közokt. m. kir. Ministeriumnak 1884 aug. 25. 26512 sz. a. kiadott rendelete értelmében június hó utolsó napján bezáró értekezlet tartandó minden középtanodában, hogy az egész tanári testület tudomást szerezhessen az intézet összes működéséről. Mivel a nm. Ministerium 1871. január 15. 27580. sz. a. rendelete értelmében a hitoktatók valláskülönbség nélkül a tanári testület tagjainak tekintendők, a tank. kir. főigazgatóság f. évi május 31-én 529. számú kiadványával kötelelő-gemmé tette, hogy Főtisztelendőségedet a tanácskozmányra meghívjam. Szives örömet engedve a felsőbb tanhatóság ebbeli rendeletének, van szerencsém Főtisztelendőségedet f. hó 27-én pont 11 órakor az intézet I. osztályában tartandó záró értekezletre tisztelettel meghívni. Azon esetben, ha Főtisztelendőséged e napon és órán nem jelenhetné meg, legyen kegyes erről f. hó 21-ig azon idő kijelölésével értesíteni, melyben a tanácskozmányon való megjelenésben akadályozva nem volna. Tiszteletteljesen Nagybecskereken 1889. június 18-án. *Rappensberger Vilmos*, főgymn. igazgató.

Részünkről örömmel regisztráljuk ezen hitoktatóink tekintélyét hathatósan emelő körülményt.

— **Harmadik próbaima.** A pesti zsidó nagyhitközség — erősen hisszük — ezuttal megtalálta, a mit keresett, és a mitől annyira félt, hogy nem fogja megtalálni: *Friedmann* főkantor *méllo* helyettesítőjét. Lapunk e héten előbb jelenik meg, semhogy a szombati nyilvános imáról referálhatnánk, de hallottuk a pályázó kántort — a harmadik a 4 meghívott közül — csütörtökön délelőtt, midőn művészetét a dohány-uczai templomban az előljáróság, több szakférfiú és egy néhány meghívott előtt bemutatta, s tuzás nélkül mondhatjuk, hogy a hallgatóságot *elragadta*. *Grosskopf* Jakab, eszéki kántor több mint énekes és chazan: ő lsten kegyelméből való *bál t'filloh* is. *Deutsch* Samuel, a hitközség alelnöke és kultuszelőjárója elénekeltetett vele egy néhány helyet az engesztelési nap imáiból, azokból az imákból, melyek előadásánál kudarcot vallhat a legnagyobb énekes s, azokból az imákból, melyeket *szível* kell tudni olvasni, olvasni úgy, hogy minden szó életet nyerjen elmondásánál és veséjeig hasson a hébert nem értő közönségnek is. És *Grosskopf* ur csodálatosan felelt meg eme feladatnak. Előadásával megindította, felemelte, elragadta a hallgatóságot és akárhányszor azt hittük — és ez *Grosskopf* urra nézve

roppant dicséret — hogy Friedmann-t halljuk imádkozni jomkipur délután. Grosskopf ur különben nemcsak hangjában és előadásában emlékeztet Friedmannra, de alakjában, megjelenésében is. Hatalmas, imponáló alak, gyönyörű férfias megjelenés. Ami Grosskopf ur hangját illeti, arra csak egy szó van: *gyönyörű*, és ehhez az ítélethez elragadtatással járult hozzá szakférfitékként meghívott operánk nagy énekese is: *Ney* Dávid. Az egész hatalmas templomot átjáró és azt megreszkettető bass-baryton, de a mely, ahol kell, édes lágysággal tud esengni és a szívet és lelket elfogni. Szakférfiak szerint sok zeneismerettel bír, és a kar vezetésére és kiképzetésére is nagy képességei vannak. Grosskopf ur, ki most 35 éves, lengyel származású, ezelőtt Besztercebányán volt kántor és 4 év óta kántora az eszéki zsidó hitközségnek. Magyarul — fájdalom — csak keveset tud, de előnye, hogy a héberben jártassággal bír. — Jövő szombaton próbaelőadást tart a 4. (utolsó) meghívott, a bieliczi zsidó kántor.

— **Zsidó községi bíró.** *Pádé* nagyközségben a múlt héten ment végbe a bíróválasztás s ez alkalommal *Reimer* Dávid földbirtokos, hitsorsosunk lett egyhangulag megválasztva e tisztségre.

— **Bold. Hochmuth Ábrahám** halála által a szeminárium vizsgáló bizottságának elnöki helye üresedett meg. E helyet a bizottság egy évig nem fogja betölteni. Minthogy azonban a jövő év első hónapjaiban a szeminárium három növendéke (dr. Kecskeméti, dr. Kohlbach és dr. Elsas) rabbivizsgát fog tenni, az elnöki teendőkkel arra az időre dr. *Kohn* Sámuel, pesti rabbi, bízott meg.

— **Országos rabbigyűlést** óhajt összehívni dr. *Neumann* Ede, nagy-kanizsai rabbi, hogy a „teendő lépésekről a jövőre nézve“ tanácskozzanak. A meghívó, tudunkkal, nem nagy rokonszenvvel találkozott kollegáinál.

— **Magyar író kitüntetése.** *Dr. Radó Antalt*, Petrarca és több más olasz író hivatott magyar tolmácsát, az olasz irodalom terjesztése körül szerzett érdemeiért a velencei tud. akadémia kültagjává választotta. E jól megérdemelt kitüntetés regisztrálásával kapcsolatban megemlítjük, hogy a „Kisfaludy-társaság“ legutóbbi felolvasóülésén *Csiky Gergely* olvasott fel két fejezetet a kitűnő olasz műfordítónak *Goldoniról*, a nagy velencei vigjáték-íróról szóló tanulmányából. Egyikben a szerző *Goldoni* korát ismerteti, érdekes rajzát adva a múlt századbéli Velenceze irodalmi s színházi viszonyainak, a másik fejezetben pedig *Goldoni* alakjait jellemzi. A jelen voltak élénk érdeklődéssel hallgatták s végül megtapsolták *Radó* munkáját, a mely a Kisfaludy-társaság „Évlapjai“-ban való kiadásra elfogadtatott.

— **Hymen.** *Engel* Miksa, a fiumei hitelbank igazgatója f. hó 26-án tartotta esküvőjét özvegy *Barber szül. Brachfeld* Césarine urnővel, *Brachfeld* Arnold, tekintélyes fővárosi polgár leányával. — *Dr. Lemberger* Ármin, előkelő bajai ügyvéd f. hó 22-én váltott

jegyet *Berger* Zsigmond bajai hajótulajdonos és törvényhatósági bizotts. tag kedves leányával, *Bertával*.

— **Az izr. hitközségi hivatalnokok** érdekében a bonyhádi és dombovári izr. hitközségek kebeléből mozgalom indult ki, melynek kezdeményezői *Klein* Ignác és *Kluger* Jakab, a bonyhádi izr. hitk. kántorai, *Kluger* Dávid, a bonyhádi orth. izr. hitk. kántora és *Trei* Izrael, a dombovári izr. hitk. kántora. A mozgalom egy országos izr. hivatalnok-segélyegylet alapítását czélozza, s azon esetre, ha az eszme országszerte pártolásra talál, annak megvalósítása végett Budapestre előértekezlet egybehívása tervezetlik.

— **Az iglói izr. nőegylet**, mely immár 9 év óta folytatja áldásos működését, bár csak 72 tagot számlál, mégis tetemes összegekkel járul évenként a környékbeli szegények nyomorának enyhítéséhez. Az elmúlt egylet évben e czélra 300 frtot adott ki. A legutóbb tartott közgyűlés alkalmával az egylet tisztviselői: *Pollák* Éva elnök, *Rosenberg* Amália alelnök, *Gombosy* Szerafin pénztárnok és *Lóvy* Mór jegyző, kik eddig is törhetlen buzgalommal fáradoztak az egylet czéljainak elérése körül: újra megválasztattak.

— **Megkinzott zsidófiu.** Egy *Rothmüller* nevű 13 éves pécsi zsidófiu a minap Pécsen a városi uszodában állítólag ellopott egy órát, a miért két rendőr elfogta és viallatni kezdte. Ez eddig egészen természetes sorrendje a dolgoknak s nem is lenne tovább érdemes a szóra, ha ebből a viallatásból a legvadabb barbarizmus nem fejlődött volna ki. A szegény zsidó gyerek ugyanis tagadta bűnöségét, mire a brutális rendőrök kezénél fogva felkötötték, azután ütötték s gombostűvel szurkálták az ujjhegyét, s a vérlázító kínzás után a kapitányság elé vzetették a szegény gyermeket. A fiut itt kihallgatták, s úgy a lopásról, mint a kínzásról tett vallomását jegyzőkönybe foglalták és a rendőrök ellen a vizsgálatot azonnal elrendelték. A fiu atyja kétségbeesetten szaladgált *Ponczuistól-Pilátushoz* s elégtételt kért. Volt a főispánnál is. Elég az ahhoz, hogy *Kohárics* Károly tisztí főorvos kiállította a „vizum repertum“-ot, mely szerint oly sérüléseket szenvedett a fiu a kínzás következtében, hogy gyógyulása 14 napba kerül legalább. Biz ez meglehetősen sötét világot vet a humánizmus korára s a legkevesebb a mit elvárhatunk, hogy a kegyetlen rendőrök szigoruan megbüntessék. (Egyetértés.)

— **Az országos rabbiképző-intézetben** a felvétel vizsgálatok és beiratások az 1889/90-iki tanévre szeptember hó 2., 3. és 4. napjaiban eszközöltetnek.

— **Rómer Flóris dr. az antiszemizmusról.** La-punk egyik t. barátjától vesszük a következő levelet: *Dr. Rómer Flóris Ferencz*, a nemrég elhunyt nagyváradi apátkanonok, nagyhirnevű pädagógus és régész anno 1885-ben hozzám, ki szerencsés voltam egykor tanítványai közé tartozni, terjedelmesebb levelet intézett, melyben kifejezést adott nézeteinek az akkor virágzó antiszemita mozgalomról. Aktuálisnak tartom, egy igazi tudományos

s a kor magaslatán álló keresztény lelkész józan ítéletét közölni most, midőn Némethonban egy Stöcker, Ausztriában Eichhorn és — last not least — hazánkban egy Komlóssy, a gyűlöletet és üldözést fennszóval és a legszemérmetlenebbül hirdetik:

A levél így hangzik: „Igen tisztelt . . . . . ur! . . . . . Készakarva vártam, hogy hideg vérrel és minden előítélet nélkül írhassek. Azt, igen tisztelt uram, kegyed sem tagadhatja, hogy a nép dühöng a vagyonosodó zsidók ellen, mivel az előbbi saját hibái miatt elszegényedik; azt sem tagadhatja, hogy a jó — nem a nyomoru zugiskoláktól várjuk azt, hogy a nemzet a fennálló különbségeket lassan-lassan elfelejtse: úgy a mint mi sem tagadhatjuk, hogy hány keresztény népesíti be a fortunai tömlöczöket, s hányan térnek el a szorgos taníttatás daczára az igazság útjáról. Hát aztán csak a zsidóságot bántalmaznak méltatlanul a *miveletlenebbek*? Nekünk papoknak nincsen-e elég, mit naponkint hallanunk kell? — — — . . . . . Lám, azért ne szomorodjék el, maradjon a becsületesség útján! A derék, becsületes zsidót mindenki becsüli, tiszteli, polgári jogaiban támogatja! — A czudart, csalót, fosztogatót *itt is, ott is* irtanunk kell. Nincsen hasznos rét sok, de sok dudva nélkül, s a rétet akármiképen tisztítjuk, csakhamar lábra kapand ismét a burján! Vegyük a világot, amint van, ne úgy, a milyennek kívánnók, hogy legyen — és csak úgy leszünk boldogokká! Szóval, tapasztalásom után sokat mondhatnék; de mit használ sokszor a szó, ha a tett nem követi. *Nevelés, és a jóra, az egyedüli jóra való tanítás és testvéri szeretet: ezek a gyógyászat titkai!* Ezek mellett harcoljunk és türjünk, ti zsidók is, — mi papok is!! Isten vele! Nagyváradon, jul. 16. 1885. Igaz régi oktatója *Rómer Flóris Ferencz.*“

Külföldi hírek.

— **Az angol konzul a szentföldi zsidó gyarmatokról.** A zsidó kolóniák fennállása óta legelőször történik ez alkalommal, hogy egy nagy állam képviselője hivatalosan megemlékszik róluk. A jaffai angol konzul ugyanis kormányának küldött tudósításában felemlíti, hogy a zsidó kolóniák a szentföldön *láthatólag javulnak* és elébb-utóbb *viruló gyarmatokká* fognak válni. Egy közülök, Risón L'cziön nevű, ez évben két millió szőlőtöt plántált, melyek szép reményekre jogosítanak fel. Eme gyarmat lakói nagyobbrészt török alattvalók és *igen ügyes földmivelők.*

— **Egy ausztráliai zsidó kitüntetése.** Lapunk egyik közelebbi számában jelentettük, hogy Benjamin hitsorosunk Melbourne város polgármesterévé lett. A nevezettet az angol királynő most lovaggá (Knight) nevezte ki. Benjamin az ausztráliai angol gyarmatokban az első zsidó, a kinek ily magas kitüntetés jut osztályrészeül. Évekkel ezelőtt vándorolt ki elszegényedett szüleiével együtt Londonból Ausztráliába és rendkívüli szorgalma

és becsületességével nemcsak nagy vagyont szerzett, hanem polgártársai osztatlan becsülését és bizalmát s legutóbb a királyné részéről jövő magas kitüntetést nyerte el. Benjamin buzgó vallásos zsidó és évek óta előjárója a melbournei zsidó hitközségnek.

— **Az új jeruzsalmi helytartó,** Raschid pasa visszonzotta a Chacham Baschi és *Salant* főrabbinak nála tett tisztelgő látogatásait, s ez alkalommal is ujjalag és ismételve biztosította a nevezetteket Palásztina zsidó lakói iránt táplált jóindulatáról.

— **A brünni** izr. hitközség főkántora, *Schwarz* Salamon, hosszas szenvedés után élte 64. évében elhunyt. A boldogult magyar származású volt; 1825-ben született Gálszécsen. Zenei kiképeztetését a bécsi conservatoriumban nyerte. Brünnben 33 évig töltötte be közmegelegedésre a főkántori tisztet. Temetése óriási gyászoló közönség részvételével ment végbe.

— **Berlin legnagyobb árvaházai** közé tartoznak a *Baruch-Auerbach* féle árvanevelő intézetek, melyeknek 56-ik évi értesítője e napokban jelent meg. Az intézetek fölött az elhunyt fenkölt lelkü uralkodó: Frigyes császár gyakorolta a védnökséget, melyet halála után neje Frigyes császárné vett át. Az árvaházak alapítványi tőkei $\frac{1}{4}$ millió márkára rugnak, vagyonuk pedig közel 800.000 márkát tesz. Összesen 76 árva neveltetett az intézetekben, közülök 50 fiu, és 26 leány.

— **A hirneves olasz drámairó** és költő *Bersozio* Vittorio egyik legutóbbi megjelent essay-jében a zsidókérdést tárgyalja, s eme végkövetkeztetésekre jut: „A zsidóság kétségkívül elsőrangú kultur nép. Minden elnyomatás és ama barbarismussal határos bánásmód dacára, melylyel „felvilágosult“ századunkban találkozunk, kulturális tekintetben jóval fölöttük áll azon népeknek, melyek nevetséges döllyfel tekintenek reá alá. A statisztika igazolja, hogy a zsidók közt sokkal kevesebb a tönkrement és az írástudatlan, mint más népeknél. Ugyanez áll a zsidó vallású gonosztevők, prosituáltak és törvénytelen gyermekek tekintetében. A zsidó morál, a zsidónak a jóhoz való ragaszkodása sokkal intenzivebb, mint a keresztények nagy részénél.“ Mellesleg megjegyezzük, hogy Bersozio buzgó katolikus.

— **A »metszés« és az állatvédelem.** A nemrég Drezdában lefolyt „Nemzetközi állatvédelmi kongresszus“ többek közt egy határozatot fogadott el, mely szerint a zsidókhöz felhívás intezendő az iránt, hogy a rituális »metszés« reformját kezdeményezzék. E kérdés előzménye egy 3—4 év előtt a német állatvédő egyesületek részéről a birodalmi gyűléshez intézett kérvény, mely oda irányul, hogy törvény alkottassék arra nézve, hogy »vágómarhák csak előzetes elkábitás után legyenek leölhetőek.« Ezen kérvény ellen, melynek figyelembe vétele az egész rituális metszést teljesen lehetetlenné tenné, Németország valamennyi hitközsége óvást emelt, és a birodalmi gyűlés a kérvényt tényleg el is utasította.

Egyáltalán érthetetlen tehát, mi célja van a kérdés újra felvetésének, annyival inkább, mivel több mint 50 francia, német, osztrák angol, dán, svéd, holland és svájci állatorvos és physiologus — köztük a híres Du Bois, Reymond és Wirchow — egybehangzólag kijelentette, hogy a rituális metszés állatkinzással nem jár és oly tekintélyek, mint Vischer Frigyes és Lecky elismerik, hogy az állatok kimelésére vonatkozó számos szabály egyenesen a zsidóság érdeme.

— **A newyorki galicziai zsidók,** muszka testvéreik példája szerint, szintén otthonukból hozattak maguknak rabbit. *Mózes Rappaport*, lisenczi rabbi elfogadta a felajánlott állást és rövid idő múlva főrabbija lesz a New-Yorkban lakó összes galicziai zsidóknak.

— **A philadelphiai rabbit,** dr. *Krauskopf* Reaver helytartó Peansylvánia állam képviselőjeként küldötte a párisi világiállításhoz.

— **Chigagóban** a legszélsőbb reform ismert szószólója, dr. *Hirsch* Sámuel, rabbi, élte 74. évében, meghalt.

— **Jótevény hagyomány.** Hamburg város egyik előkelő és közbecsülésben álló polgára *Simonds* Kálmán zsidó jótevény czelokra közel 150.000 márkát hagyományozott.

— **Lissabon város** 300,000 lakosa közül mindössze 500 zsidó, kik nagyjából Marokkóból valók. Irányukban a hatóságok igen türelmesek. Három imaházuk van.

— **Zsidó dalmütársaság.** Az Amsterdamban megjelenő *»Israel. Nieuwsbode«* azt az érdekes hirt közli, hogy a jelen évszázad elején Hollandiában egy zsidó dalmütársaság állott fenn. A társaság klasszikus operákat adott elő és zenei s drámai kiképeztetését egy kizárólag zsidók részére felállított zeneiskolában nyerte, melyet több bőkezű zenebarát hitsorsos gazdagon segélyezett.

— **Kitüntetett főrabbi.** Abdul-Hamid szultán a smyrnai főrabbit, *Palache* Ábrahámot a Medjidie-rend II. osztályával tüntette ki.

— **Zsidó orvos a török flottánál.** *Bechor-Levi* Vitali hitsorsosunk a török haditengerészet vezérkari orvosává lett kinevezve.

— **Kilenczvenedik születésnapját** ünnepelte e hó 22-én *Mieses* Meier, Lembergben lakó kitűnő hitsorsosunk, kit a közügy terén szerzett érdemei elismerésül ő felsége nemesi rangra emelt. Az ünnepelt hitsorsosai érdekében rendkívül buzgó és sikeres tevékenységet fejtett ki, a melyet csak részben hálálhatnak meg azon zajos ovációk, melyekben ez ünnepélyes alkalommal minden oldalról részesítették.

— **Megszűnt antiszemita lap.** Tunisban a „La Kasbah“ című antiszemita szenny lap, mely mintegy két hóig tengődött, e hó elején pártfogás hiányából megszűnt.

— **A Giordano-Bruno-ünnepély és a zsidók.** Az „*Os-servatore Romano*“ című pápai hivatalos lap nagy elég-

tétellel és örömmel vesz tudomást arról a hírről, hogy Sacerdote *Giacomo*, modenai buzgó hitsorsosunk igen erélyesen kikelt a városi közgyűlésen az ellen, hogy két városi tanácsos küldessék hivatalos képviselőtül a Giordano-Bruno ünnepélyre.

— **Elítélt antiszemita szerkesztő.** Münchenben Dr. *Siegel*, a „*Vaterland*“ szerkesztője e hó elején az ottani törvényszék vádlottak padjára került az anyakirályné felől irt cikk miatt, melynek tartalmát durva vétségnek bélyegezte a törvényszék. Büntetésül hat havi fogházra ítélték, kiemelve az ítélet indokolásában, hogy a közlemény sérti a hazafias érzületet, botrányt okozott és a közérdek ellen vét.

— **Az északamerikai Egyesült-Államok** konstantinápolyi követét *Strausz* J. hitsorsosunkat a szultán nemrég bucsukihallgatáson fogadta és tiszteletére a Jildizkioszkban diszebédet adott. A távozó követ utóda, mint már jelentettük, *Hirsch* Salamon, new-yorki hitsorsosunk.

— **Boroszló városának** magasabbrangu nyilvános városi tanintézeteit az elmúlt tanévben összesen 4245 evangélikus, 910 katolikus és 1467 zsidó vallású növendék látogatta. Ez intézetek közül a felsőbb leányiskolában *egygyel kevesebb* zsidó vallású növendék volt, mint evangélikus. Tekintettel a zsidó lakosság számarányára, valóban ékesszóló számok!

— **Megriasztott antiszemiták.** Kaczagtató jelenet folyt le nemrég egyik bécsi vendéglő kerti helyiségében. Két imént belépett ur helyezkedik el egy asztalnál, melynél már ül egy vendég. Ez utóbbinak arcza épen nem „keresztényies“ jellegű, minélfogva a két ur a következő szavakkal szólítja őt meg: „Sö, lieber Freund, wir machen Sö aufmerksam, dass wir Antisemiten san.“ A megszólított, kit a gondviselés hatalmas izomerővel áldott meg, tekintélyes vastagságu botját megsuhogtatva, következő odavetett szavakkal válaszolt; „So lange Sie sich sonst anständig benehmen, hat dies gar nichts zu sagen.“ Az urak egyszerre elcsendesedtek, s pár pillanat múlva ajánlották magukat.

A párisi zsidó kézmű-egyesület.

Csajági Bélától.

III.

Rég megszűnt a munkaadó, tanoncz és munkás között azon szép viszony, mely a régi idők műhelyeit jellemezte s igazat kell adnunk Höternek az iparos ifjuság igaz barátjának, aki egyik művében ilykép fakad ki:

„Ausserordentlich nachtheilig auf die Moralität des Volkes hat auch die Lockerung des patriarchalischen Verhältnisses zwischen Meister und Gesellen gewirkt. Ist es schon ein grosses Unglück, dass der Mittelstand im Volke sich mehr und mehr verringert, dass arm und reich immer schroffer sich gegenüberstehen, so ist doppelt zu beklagen, dass nicht mehr, wie es früher war, Gesellen und Lehrlinge zur Familie der Meister gerechnet werden.

Eisige Kälte, Gleichgültigkeit ist an die Stelle der Fürsorge, der Dankbarkeit getreten, und der Strike an die Stelle der Berathungen.

Meister wie Gesellen sind froh, wenn möglichst bald Feierabend ist, damit sie auseinanderlaufen, und damit Gesellen und Lehrlinge in den Tanzlokalen und Restaurationen ihren Erwerb vergeuden können, wo sie sich, die Nächte durchschwärmend, allmählich zu L. . . ausbilden.“

Ellenben mily jótétemény a munkából haza kerülő tanoncra a barátságos családias ház, mily áldás a fogékony lélekre, ha esetleg durva segédek között eltöltött munka után a szeretet hangján szólítják meg, s míg egyrésről teste ápolása hiányt nem szenved s azon előnyökben is nyer gyakorlást, minőkre mint leendő mesternek szüksége leszen; másrészt érkeke a nyugodt családias öröm iránt is fogékonyyá leszen.

Látván ezekből, hogy mit tesz a párisi egyesület gyámoltjainak testi kiművelése körül, vessünk egy pillantást arra is, hogy miként nyerik szakképzettségüket.

Már említettük, hogy taníttatásuk két irányba terjed és pedig olyan ismeretekre, melyek az általános műveltséget teszik, s oly ügyességekre, melyek az egyes tanoncoknak szakmáját képezik. Mindkét esetben arra van a főszuly fektetve, hogy csak egyenlő tehetségűek tanuljanak együtt s már most képzelhető, milyen lehet az eredmény, ahol elmaradásról szó nem lehet, hol egy aránylag kis csoport nyer három éven át rendszeres, lelkiismeretes oktatást; s milyen az eredmény nálunk!

Alsófoku ipariskolának nevezik nálunk, azon intézetet, hova iparos tanonczaink tanulni eljárnak. Nem akarok szigorú kritikát gyakorolni ez intézetek tanításmódjáról, csak néhány ríktó vonással akarom jelezni, hogy az szükségletünknek s kívánalmainknak meg nem felelő, sőt jelen szervezetében az erkölcsökre nézve határozottan káros.

Három évfolyama van az u. n. esti ipariskolának s bármilyen előkészütségű a fiu és a tanoncz, ez évfolyamok egyikét hallgatnia kell. T. hallgatóim tudják leginkább, hogy még mindig nagy csomó tanoncz találkozik, ki az A. B. C.-ét sem tanulta meg, van ismét egy sereg olyan is, ki az 1, 2, 3, 4—6 osztályt végezte, de van olyan is, ki négy középiskolát végzett, még pedig elég jó sikerrel. Hogy helyezhetni el ily különböző műveltségű s vérmérsékletű növendékeket 3 osztályban. Intelligens iparosokra van szükségünk, de elzárjuk előlük az utat a továbbképzésre, avagy nem-e azt jelenti, középiskolai osztályokat végzett növendékeket olyan tanterv szerint tanítani, mint az elemi iskolabelieket? Betetőztettek ezen amugy sem jeles intézkedések ama legujabb rendelettel, mely kimondja, hogy azon tanoncz, ki a 3 évfolyamot bevégezte, iskola látogatásra nem kötelezhető. Már most beállhat azon eset, hogy egy fiu a második osztályba kerül; két év mulva bevégezi a 3. osztályt, az itt nyert bizonyítvány a szekrénybe kerül, s a tanoncz inaskodásának színét sem látja. — A tanított anyagnak niveauját nem jellemzi-e már

azon körülmény is, hogy azok elemi iskolai tanítókra, nem szakemberekre bizzák a tanítást? Nem azt kell-e a viszonyok ilyen állásánál gondolnunk, hogy az intéző körtök, határozottan kívánják, hogy az iparos pályára csak műveletlenek lépjenek? Nem szolgálhat ellenvetésül, hogy a 4 középiskolát végzett ifju mehet a középipartanodába, mert először is csak felette keveset vesznek fel oda, szegény emberre nézve pedig elérhetetlen valami . . . mert nemcsak munkavezetőkre, de határozottan ügyes munkásokra van szükségünk. Nő de vigasztalódjunk . . . ha már a tanulásra nem fordítanak nagy gondot, az igaz, hogy erkölcsi nevelés tekintetében kifogástalanok alsófoku ipariskoláink. Kiszabadulva a műhelyből, ellenőrzés nélkül, szabadjára hagyva, szivarka darabra gyujtva, békés polgárokat zavarba hozva, törtet az iskolából haza a jövő reménye! Kétségtelenül, hisz hol tanulhatna, ki az, ki őt tanácsos, példával támogatná, hol az a kis kuczkó, hol magát meghuzhatná s leczkájével bibelődhetnék? Inasnak tanulni? Mi czélből? Elmultk a három év, valamiféle bizonyítványt csak nyer s felszabadulásiának utját mi sem állja! Melyik 14—16 éves ifjuban van meg az erő, a belátás, hogy a 9 órakor végződő esti iskola után hazatérjen? Oh, még ha legalább egész éven át volna iskola . . . De hiszen 4 hónapig egy huzamban a tájékát sem látja?

Mellőztem — szives hallgatóimra való tekintetből, — a jelen intézetnek egy csomó kitünő előnyét, elhallgattam azon számtalan apró intézkedést, mely az embernek és a kézművesnek válik hasznára, de hiszem, sikerült figyelmüket azon két elvre irányitanom, mely a többször említett iskolában érvényesül, s melynek czélja szakképzett s általános műveltséggel bíró iparost, s hithű zsidót nevelni s a serdülő ifjuságot — az őket környékező veszélytől — szeretettel, neveléssel s a családi élet nyilatkozásainak megkedveltetése által — megvédeni.

(Folytatása következik.)

Irodalom.

תורת האמונה והמוסר

Zsidó hit és erkölcsstan. Különös tekintettel a gyakorlati vallásos életre. Középiskolai növendékek és a család használatára. Két részben, írta Halász Nándor Budapest, 1889.

Nemes czél elérése vezette szerzőt műve megírása alkalmával. Egyrészt a serdülő ifjuság kezébe akart oly könyvet adni, melynek segélyével ősi vallásuk magasztos tanaival és szabványjaival jól és alaposan megismerkedjenek, másrészt a család használatának szánta művét, melyben a szertartások mostoha bánásmódban való részeseítése miatt, nem csoda, hogy mindinkább tért hódít a közöny és a — tudatlanság.

A könyv Isten fokozatos kinyilatkoztatásának ismeretetésével kezdődik a szentírás elbeszélése szerint. Az isteni kinyilatkoztatás történetünk hajnalán csak egyes emberek: az ősatyák előtt történt, míg Mózes idejében a Sinaj hegyén az egész zsidó nép közkincese lett.

Akkor adatott Izraelnek a morális világ sarktételeit képező 10 ige. Szerző alkalmat vett magának minden parancsolat bővebb fejtegetésére, a parancsokkal összefüggésben említi a szertartásokat, azoknak mélyebben fekvő etikai alapjait is. Összeállítja azon helyeket, melyek a tárgyalt parancsra fényt vetnek s közelebről megvilágítják. A szombat megtartását parancsoló negyedik igenél a szombati istentiszteletet írja le körülményesen, majd a többi ünnep és félünnepeket ismerteti . . .

Talán helyén lett volna, hogy a prófétizmus lényegéről is szólt volna valamit szerző, minthogy Isten a prófétákban és működésükben is kinyilatkozott. Második részül a szentírás felosztását adja, jellemezve az egyes prófétákat, majd Isten ismeretéről, tiszteletéről, a szabad akaratról stb. szól. A könyv összeállítása ügyes, előadása eléggé vonzó, nyelvezete szabatos, csak a héber szöveg fordításában és egyes talmudi szók pontozásában enged szerző meg magának egy kis önkényt. A könyv kiállítása igen diszes. Vajha elérhetné általa szerző a kitűzött célt!

—t—

*
— Kiss József „Ünnepnapok“ megzenésítette Majer J. Gyula. Az ezen cím alatt megjelenendő sorozatból a második füzet e napokban hagyta el a sajtót, és ebben a »Temetési kar« és »Lobogó lángban« című gyönyörű költemények vannak zenére alkalmazva. A szerző kiváló ügyességgel teremtette meg a szöveg minden részének megfelelő dallamokat, melyeknek kidolgozása határozottan mesteri kézre vall, úgy, hogy a zeneértő bizonyára nagy élvezettel fog ezen, a legapróbb részletekig is művészi gonddal kidolgozott szép zeneművekkel foglalkozni. Ha mégis egy árnyoldalra is rámutatunk, úgy tesszük azért, mert Mayor ur a művészet oly polczán áll, hogy a kiméletes kritika rája nézve csak sértés lehetne. Azt találtuk ugyanis, hogy a most megjelent füzetben a két zenemű dallamosság tekintetében az előbbieknél mögött áll, pedig ezen művek a nagy közönségnek és nemcsak zeneileg képzett hallgatóságoknak van szánva. Népszerűsége csak az oly zenemű tarthat igényt, melynek motívumai mindenki által már első hallásra felfoghatók; tehát az egyházi éneknél megkívánt egyszerűség mellett a dallam tulságos vontatottsága és nehézsége határozottan kerülendő. — A zsidó nép száján számos népdalszerű egyszerűséggel, de szépséggel is bíró és tiszta zsidó motívumokból álló templomi és alkalmi énekek keringenek, melyek valódi kincses bányául szolgálhatnak művészi alkotás létesítésére. Ha ezek után is Major ur most megjelent műveit minden zeneértőnek legmelegebben ajánljuk, úgy biztosra vesszük, hogy ezzel a műértő közönségnek jó szolgálatot teszünk. Ezen művek is két féle kiadásban jelentek meg. t. i. karra zenekísérettel, és zongorára énekkísérettel. A kiállítás a kiadócégnak (Zipser és König zeneműkereskedése) dicséretére válik.

(—i—ó)

Szerkesztői üzenetek.

V. Ha már ránk olvasta és össze is adta „műveit“, elmondunk Önnek egy hasonló összeadási történetet. Egy szegény, de mindig jókedvű pozsonyi bachur így írta össze egyszer holmiját: 1 ing, 5 gallér, 3 keszkenő, 1 kabát stb., összesen: *egy rongy*. — Hogy mit akar mondani azzal, hogy „szabad darabokból engedélyeztem“, csak homályosan sejthetjük. Vajjon nem-e azt: Ich willichte ein aus freien Stücken? — Összes „művei“ közt ez a legsikerültebb.

Magister. A szentírás, tisztelt ur, nem csak azt tiltja, hogy a gazdag és hatalmas kedvéért ne hamisítsuk meg a törvényt, de azt is, hogy a szegénynek sem szabad, pusztán azért, mert szegény, igazságot adni. Kedves Magister! Ön tanító, Ön szegény, szemben vele a hatalmas község áll: de még sem Önnek van igaza.

Vg. **El. urnak, helyben.** Késérő panasza, hogy lapszerkesztők és könyvkiadók folyton zaklatják, hogy írjon, írjon már nekik valamit, eszünkbe juttatja Kikapó Rifkének a „Borsszem Jankó“ valamelyik naptárában olvasott esetét. A paphoz ment panaszra a roppant helyre menyecske, hogy a kurátor erőnek erejével el akarja őt csábítani. — »Rilke, Rifke“, szólta a bölcs rabbi, miután panaszát végig hallgatta — „Rifke, Rifke, nagyon gyanakodom, hogy te nem panaszkodni, hanem dicsekedni jöttél hozzám!“

Jegyző. Dr. Rosenberg Sándor, aradi főrabbi hasonló esetben minden protestálás daczára törvénytelennek írta be a gyermeket. És joggal. A törvény azt mondja, hogy el van választva „get“, nélkül is; legyen; de nem ismeri el soha a „get“ nélkül kötött házasságot törvényesnek.

Pozsony. Nagyon helyes a magyarázat, s ha az öné, gratulálunk hozzá.

J—t. Nem midrás, sem nem talmudi mondás, nem kommentár és nem exegezis: hanem *bibliai vers* Tessék rájönni a *rabbijelölt* urnak!

H. L. urnak H—n. A kinek öröme telik ilyen logikában, ám mivelje. Mi m'lamed-logikának mondjuk, mely így szól: Van több jó feleletem, tessék rá kérdést adni. Ide tartozik az a fejtegetése is, hogy a zsidónak tulajdonképpen több joga van a nemzsidónál, mert a zsidó, ha akarja, lehet keresztény is, a keresztény pedig nem lehet zsidó, ha akarja is.

Kolozsvár. Hígyje el, hogy sokkal nagyobb szíveséget teszünk Önnek, ha nyilatkozatát ki *nem* adjuk. Senki arról a lapról tudomást nem vesz, senki komolyan nem veszi és senkit meg nem sérthet. Ha Ön reflektál nyelvöltögetéseire, bármily talpraesetten, bármily élesen, mégis csak neki tesz vele szíveséget. V'daj l'chakimo birmízo.

Chóvér. Helyes. A mi műbarátunk is a rombach-utcai zsinagógában csomót kötött zsebkenőjére, hogy el ne felejtse — az új melódiát, melylyel Bachmann a »V'somru«-t énekelte.

Sára. Nem tettük közzé levelét és Nagysád még nem is haragszik! Fogadja ezért hódolatunk legőszintébb

kifejezését. — Nagyobb dolog ez, mint egy jó cikk megírása.

Dr. Ph. G. urnak —n. Elhisszük, hogy mennyire bánthatta Önt, hogy a g—i orth. rabbi fia menyegzői lakomájánál oly hevesen vitatta a kétféle zsidó felekezetet, mint ezt Reich Ignác tanítja. Bánt az ilyen éretlen beszéd minden jobban érző zsidót; de milyen könnyen elnémithatta volna a fecsegőt, ha csak az akkornapi funkciójára emlékeztette volna. A g—i orth. kurátor leányát elvette az Ön fia, azaz az e—i kongresszusi hitközségi elnök fia, és az esketést — a g—i orth. pap végezte. Áttért talán a fia? A rabbinak eszéágában sem volt, ilyet követelni. Sőt mi több, a rabbi fia is nőül vett egy kongresszista zsidó leányát és az esketést ott is ugyanez az orth. pap végezte. Nem esztelenség-e hát ilyen körülmények közt két zsidó felekezetről szólni? De hisz szegény nem tehet róla. Belőle nem a saját, hanem Reich Ignác szelleme szól. A rabbiból a fufangos lókupecz szelleme.

M'chakér. A kis Thunichtgut fiu ezt írta egy izben apjának: A meddig otthon voltam, mindig azt mondtad: ez az ördögös fiu sehol sem kap majd helyet; pedig rövid 2 hónap alatt már 5 helyem volt. Ön meg arról értesít, hogy már 5 cikkbe fogott belé. *Egy* kell s nem 5, de az aztán egész legyen. Üdvözet.

B. G. Nem tagadjuk, mi R. ur előtt csakugyan annak a véleményünknek adtunk kifejezést, hogy, egynek kivételével, alig volt valamirevaló ember abban az összejövetelben. Mondtuk és fenn is tartjuk; azt azonban készségesen kijelentjük, hogy abban az egy kivételben — nem önre céloztunk.

Czipóra. Kis pártfogoltja pompásan állotta ki a vizsgákat. A legfiatalabb, de legjobb tanulója az osztálynak. Még sok öröme lesz e derék gyermekben. — A másik vélemény dolga, nekünk más okos dolgáról nincs tudomásunk, mint arról, hogy jól választotta meg — szüleit.

Achar. 1. Az illető rendeletek megjelentek mind az „Egyenlőség“-ben. 2. Az illetékes fórum itt az országos iroda. 3. Természetes, hogy tisztviselő. 4. Főlöleges a folyamodás. Az anyakönyvvezető jogkörét ez nem lépi túl, bátran intézkedhetik. 5. kérdésre csak — orvos válaszolhat.

Sóél. A telegraph-t a héber lapok igen ügyesen egy hasonló hangzású tiszta héber kitételrel fordítják: *dilugrav* (דלוגרוב), szóról szóra: nagyot ugró. A modern héber irodalomnak különben is minden új fogalomra meg van a megfelelő héber szava.

Debreczen. A fürdővendégek száma Lipiken 700-nál is több. Budapestről 15 órai ut. Az illető intézet czime: Dr. Roheim-féle sanatorium Lipiken, Szlavoniában. A fürdő tulajdonosai Deutsch J. József, budapesti birtokos és Schwimmer egyetemi tanár.

Bpt. Nem, nem; ne írja meg. Ennél sem vagyunk biztosak, hogy „nagy hitsorsosunk“ felmagasztaltatása

nem-e ugyanazon a napon fog megjelenni, melyen épen egy kicsit kikeresztelkedik.

— **Fonciére, pesti biztosító intézet.** Épp oly érthető, mint sajtóságos és adatgazdag előadásban gombolyítja le ennek a hazai biztosító intézeteink közt oly kimagasló helyet betöltő intézetnek igazgatósági jelentése ama nehézségeket, melyeket nálunk a biztosítási ügy leküzdeni kénytelen. De ha még oly nagyok is a nehézségek és küzdelmek, melyekkel minden szolid alapon nyugvó biztosító intézetnek a biztosítás terén már az egyszer megküzdenie kell: a „Fonciére pesti biztosító intézet“ szakszerű, szigorú igazgatása, valamint mindenkor tanúsított érvényesítése ama szolid elveknek, melyeken a Fonciére működése kezdet óta alapul, mégis győztesen kivívták e küzdelmeket s nagyrészt legyőzték a nehézségeket.

Az intézet ma tartott közgyűlésén, melyen számos részvényes jelent meg, báró Kochmeister Frigyes főrendiházi elnök vitte az elnöki teendőket, ki, miután konstata, hogy 56 részvényes 16470 részvényt deponált s 665 szavazatot képvisel, megnyitotta a közgyűlést és határozatképesnek jelentette ki. Ezután Steinbach közjegyzőt a jegyzőkönyv vezetésére, Dr. György Lipót és Brüll Armin részvényeseket pedig annak hitelesítésére kérte fel az elnök, a két utóbbit a szavazatszedéssel is megbízván. Erre Steinbach közjegyző felolvasta az igazgatóság, valamint a felügyelő bizottság jelentését. Mind a kettőt jóváhagyólag tudomásul vették. Ezután nagy meglepéssel, egyhangulag megadta a közgyűlés beleegyezését a tőkének egy millióval tervezett leszállításához 10.000 drb. részvény visszavásárlása által. Az igazgatótanács a legmagasabb árt darabonként 75 forintban állapította meg s elhatározta, hogy a beváltást csak ezer darabos tételekben eszközli. E rendszabály, melyről a „Pester Correspondenz“ már kimerítően megemlékezett, mindenütt a legkedvezőbb benyomást fogja kelteni. A pénzpiacz, a közönség és az intézet részvényesei tökéletesen fogják méltányolni tudni ez intézkedés hasznos eredményét; de a Fonciére biztosítottjai is nagy megnyugvással vehetik azt tudomásul; díjtartalékja ezáltal tetemesen öregbedik s az intézet biztosítéka, mely annélkül is képes még a legrigorozusabb kivánalmakat is kielégíteni, még inkább megszilárdul.

Miután az említett intézkedéssel összekötött alapszabálymódosítást elhatározták és a felmentvényt az igazgatótanácsnak s a vezérigazgatóságnak megszavazták, az igazgató-tanácsnak s a felügyelőbizottság tagjainak választására került a sor; ezek három, azok hat évi időtartamra választatván. Az igazgatótanácsba választottak: gróf Pejacevich Márk, báró Kochmeister Frigyes, Laczkó Antal, Aebly Adolf, Bartholoni C. A., Feldmann K. G., Loisch Ede, Schenk Adolf, báró Soubeyran és Schön Vilmos vezérigazgató. A felügyelőbizottság tagjaiul megválasztottak: Dr. Mandello Károly, gróf Ráday Gedeon, kunhalmi Rósa Lajos és Wolff Károly. Mindannyian közfelkiáltással. Erre a közgyűlés bezárattott.

Pályázat.

131.
1891.

A pesti **Chebra Kadisah** titkára állására ezennel pályázatot hirdet.

Évi fizetés **1500** frt és **500** frt lakbér pótlék.
Pályázók sziveskedjenek ajánlóleveleiket, továbbá

bizonyítványait, melyből kitűnik, hogy a magyar és német nyelvet szóban és írásban tökéletesen bírják, a könyvvezetést elsajátították és a héber ismeretekben jártasok; végre irataikat, melyek korukat, állásukat, eddigi működésüket és szeplőtlen előéletüket ismer-tetik: folyó év augusztus hó 31-éig a pesti Chevra Kadisah elnökségéhez. (Váczi körut 37. sz. 1. em.) beküldeni.

Budapest, 1889. június hóban.

Pályázat.

Azó-kanizsai izraelita hitközségnél egy **1000** frt évi fizetés, **200** frt lakbérilletmény és a megállapított anyakönyvi díjakkal javadalmazott, de csak a budapesti rabbi-képezdét végzett egyén által betölthető rabbi állomásra ezennel pályázat hirdettetik.

A megválasztandó rabbi hivatalos teendői közé tartozik a hitközségi elemi III. és IV. osztályában a hittan oktatása is

Felhivatnak mindazok, kik ezen állomás hetöltésére pályázni óhajtanak, hogy felszerelt kérvényüket **folyó évi szeptember 1-jéig** alulírott hitközségi elnöknel benyújtani annál inkább el ne mulasszák, mert később beérkező kérvények figyelembe nem vétetnek.

Megjegyeztetik, hogy a választás előzetes próbaszónoklat után fog megejtetni, mely próbaszónoklatra csakis meghívottak bocsáttatnak, és hogy az ez alkalmából utazási költség csak a megválasztottnak fog megtérítettetni.

Ó-Kanizsán, 1889. június hó 18. án.

Kráhl Adolf,
hitk. elnök.

Pályázat.

Az egyesült **győr** és **győrszigeti** izraelita hitközség kebelében, egy **800 frt** évi fizetéssel díjazott „Dajan“-i állás szerveztetvén, arra ezennel pályázat hirdettetik. — Folyamodhatnak ezen állásra oly egyének, kik elismert rabbiktól „Hattará“-val bírnak, a magyar- és német nyelven kívül annyi héber ismeretek felett rendelkeznek, hogy a „Talmud Tórah“ iskolát vezethetik. Pályázók kérvényeiket koruk, családi viszonyaik és eddigi alkalmazásuk igazolása mellett f. é. július hó 25. eíg az alulírt előljáráshoz küldhetik be. Az állás azonnal elfoglalható.

Az előljáráshoz.

Pályázat.

Az egyesült **győr** és **győrszigeti** izraelita hitközség elemi tanodájánál leköszönés folytán egy

350 frt rendszeresített fizetéssel és az évre engedélyezett **50 frt** pótlékkal díjazott tanítónői állásra pályázat hirdettetik.

Folyamodhatnak ezen állásra képezde végzett tanítónők, kik a törvényben előirt magyar és német ismeretekkel bírnak. — Kellően felszerelt folyamodványok életkor, családi viszony és eddigi alkalmazás igazolása mellett f. é. július 25-eig az alulírt előljáráshoz nyújthatók be.

Az előljáráshoz.

Pályázat.

A czeplédi izraelita hitközség népiskolájánál, az 1889. évi szeptember hó 1-ével egy **600** forint évi fizetéssel javadalmazott tanítói állás töltendő be. Pályázhatnak mindazon oklevéllel bíró néptanítók, kik a héber, magyar és német nyelvekben kellő jártassággal bírnak és ezt okmányaikkal igazolni képesek. Pályázók kötelesek eddigi működésükről szóló, valamint családi állapotukat kitüntető bizonyítványukat mellékelve beküldeni.

Az állomás betöltése egyelőre, egy próba évre szól és csak ennek elteltével fog az illető állandósíttatni. Az utiköltség csakis a megválasztottnak térítetik meg; — míg a próbaelődásra meghívottak erre igényt nem tarthatnak.

Kellően felszerelt pályázati kérvények alulírott iskolaszéki elnökhöz, folyó évi július hó 20. áig bezárólag küldendők be. Az utóbb érkezett pályázati kérvények figyelembe vétetni nem fognak.

Czepléden, 1889. június hó 24-én.

Ranschburg Adolf,
hitk. jegyző.

Dr. Feldmann József,
mint iskolaszéki elnök.

Pályázat.

Az **abauj-szántói** izr. elemi iskolánál a jövő 1889/90. tanév elején két tanítói állás, egyelőre ideiglenes minőségben betöltendő; az egyik **5—600** frtnyi javadalmazásu, egy szakképzett, a héber תנ"ך ודקדוק magyar és német tanítási képesítéssel bíró, okleveles tanítónak adatik.

A másik **400** frtnyi fizetéssel járó tanítói állomás egy nem okleveles, kizárólagosan héber oktatásban jártas egyénnek fog adatni, de ki a magyar és német nyelvet is bírja.

A pályázati határidő július 5-én jár le, a teljesen életkoruk, családi állapotukat, tökéletes épségüket, valamint eddigi működésüket feltüntető okmányokkal felszerelt pályázati kérvények az alulírott elnökséghez küldendők be.

Kelt **A b a u j - S z á n t ó n,** június 17-én.

Az elnökség nevében:
Blau Jakab.

Most jelent meg

ifj. NAGEL OTTÓ könyvkereskedésében

BUDAPESTEN:

תורת האמונה והמוסר

Zsidó hit- és erkölcstan

középiskolai növendékek és a család
használatára.

Irta: Halász N.,
iskola-igazgató.

E művet a legilletékesebb szakférfiak véleménye alapján mint minden tekintetben sikerült és a zsidó hitoktatás terén hézagot pótlót az érdekelt körök figyelmébe a legmelegebben ajánlhatjuk.

Vizsgai jutalomkönyv a zsidó ifjuság számára.

Kiadásunkban most jelent meg:

KINCSES SZEKRENYKE

oktató, nevelő, mulattató elbeszélések és költemények a zsidó bölcsék irataiból.

Több szakférfi közreműködésével szerkesztette

Halász Nándor.

Az egyedüli magyar nyelven megjelent ifjusági irat a mindkét nembeli zsidó tanuló ifjuság számára, s mint ilyen a zsidó nevelésügy terén valódi hézagot pótol. Említett könyvet oktató tartalma, szép kiállítása és a sok csinos kép kiválóan alkalmassá teszi vizsgai jutalomkönyvül s ajánljuk is e célra a legmelegebben.

Boltí ára 1 frt. — 1 frt 10 kr előleges be-
küldése esetén a könyvet portamentesen küldjük.

Singer és Wolfner

könyvkiadóhivatala

és az Orsz. Izr. Tanítóegyesület főbizományosai
(Budapest, Andrassy-ut 10.)

Kohn Arnold

gazdag sirkőraktárát
(Vácikörnt 14, szemben az Andrassyut
torkolatával.)

ajánlja mindazok figyelmébe, kiknek a
sirkőállítás szomorú kötelességét kell
teljesíteniök.

S ép és pontos kivitelért és lehe-
tőleg olcsó megszámitásért kezes-
kedik a cég jó hírneve.

== Szombaton és ünnepnapon zárva. ==

MATTONI ERZSÉBET SÓSFÜRDŐJE

gyógyhely BUDAPESTEN, (Budán).

Megnyitás április hó 28-án.

Kiváló gyógyhatással bír:

női bajokban és altesti bántalmakban.

Rendelő orvos dr. BRUCK J. (vigadó-tér 1. sz.)

Egészséges fekvés, — jutányos lakások, — jó vendéglő.
Pontos közlekedés a társaskocsikon reggeli 5 órától kezdve.

Állomást hely: Ferencz József-tér, a régi Lloyd-épület közelében.

Tánczmulatság otthon,

könnyű szerrel, még kevésbé vagyonos családoknál is rendezhető. A legújabb mechanikai szalon-hangszer a **Phönix**, mely egész zenekart pótol, kellemes hangja és erős zenéje folytán, családi estélyeknél, tánc-zenére különösen alkalmas és valódi élvezetet nyújt. Ezen hangszerrel bárki, habár zenéről semmi fogalma sincs, a legszebb dalokat, a legújabb táncdarabokat tudja eljátszani. Össze nem téveszhető az eddig ismert Ariston és más ilyenmű hangszerekkel, melyeket zenetelenség és hang tekintetében a Phönix messze tulszárnyal. A Phönix érczből készített, elpusztíthatlan kótákkal bír, melyek nemcsak egyes részeket, hanem teljes zenedarabokat, egész keringőket és négyeseket képeznek. Válogatott zenedarabjai nagyon pontosan és eredetien vannak rendezve, melyek a legnagyobb igényeknek is megfelelhetnek, sőt egyes dalokat, operarészleteket oly eredetiséggel ad vissza, mely mindenkit csodálatra ragad. A „Phönix” változatokkal játszható, ennél fogva táncdarabok erősebb hanggal, dalok halkabban, operák rezgő változattal játszhatók rajta. Ennél fogva a Phönix mindenütt kedveltséget vivott ki magának. A hangszer bővebb leírása képes hangszerkatalogusomban található. A megjelent zenedarabok jegyzéke kívánatra rendelkezésre áll.

Ez alkalommal van szerencsém ajánlani saját készítményű mindenféle néven nevezendő hangszerekből dusan felszerelt raktáromat. Mindennemű hangszerek és zenélő művek javítása pontosan teljesítetik. Ócska hangszerek cserébe is elfogadjatnak.

Ujjonnan megjelent nagy hangszer-árjegyzékem kívánatra ingyen és bérmentve megküldetik. — Harmonikáról szóló képes árjegyzék külön kiadásban.

STERNBERG ÁRMIN hangszergyára

főraktára: Budapest, VII., Kerepesi-
ut 36. szám a. A „PHÖNIX” egyedüli fő-
elárusítója.